

A NÉGY- ÉS ÖTMONDATOS ÚJSÁGHÍREK KONSTRUKCIÓS FORMÁI

Írta: BÉKÉSI IMRE

1. A négymondatos újsághírek konstrukciós formái

A feladat elméleti megközelítésekor még úgy tűnt, hogy a kísérleti vizsgálat négymondatos anyaga (ha nem is számottevő, de megszámlálható mennyiségben) három egyenlő tömbre is tagolódik, mégpedig a bevezetés—tárgyalás—befejezés természetes konstrukcionális egységeire: [1—(2—3)—4]. Ezt a formát nemcsak a hármas tagolódás deduktív alkalmazása feltételezte, hanem az a tény is, hogy a 2—3. mondat valóban gyakran alkot szorosabb egységet az első és a negyedik között.

Az újsághírek tematikai sokféleségéből adódó tanulságok azután részben megerősítették, részben pedig módosították a fenti elképzelést. Megerősítették, hogy a 2—3. mondat alkotta tömb valóban tárgyaló: azaz kifejtő, részletező, konkretizáló szerepet tölt be a konstrukcióban; s hozzá képest az első, illetőleg a negyedik mondatra nem is maradhat egyéb feladat, mint a bevezetése és a befejezése.

Pontosabbá azáltal alakult a négymondatos formáról alkotott képünk, hogy a különféle témájú hírek felismertették a három főrész közötti két kapcsolás egyenlőtlenségét. A középső tömb ugyanis rendszerint nem tud elhelyezkedni a bevezetés és a befejezés közti távolság pontos félútján, hanem hol a bevezetéssel, hol pedig a befejezéssel alkot szorosabb egységet: $\langle 1—[(2—3)—4] \rangle$, $\langle [1—(2—3)]—4 \rangle$. Úgy is mondhatnánk, hogy a négymondatos hír hármas tagolódása elsősorban kettős: egyik része a tényekről, a másik a következményekről szól. A két fő rész egyike kapja a bevezetés vagy a befejezés kiemelt szerepét, míg a másik rész önmagán belül tagolódva hozza létre a konstrukcionális szempontból már nem szükséges, hanem csak lehetséges részeket.

Nézzük meg a két forma különbségét az alábbi logikai alapváltozaton: $\langle 1 \rightarrow 2 \leftarrow 3 \leftarrow 4 \rangle$

$\langle 1 \rightarrow [2 \leftarrow (3 \leftarrow 4)] \rangle$: (1) „*A mexikói Albuquergue elegáns éttermében felrobbant a flambirozott kacska.* (2) *A vendég asztalánál készülő, alkohollal locsolt lángoló pecsenyére túl sok szeszt öntöttek, mire a sült felrobbant.* (3) *A pincér, Shun Hang Fun égési sérüléseket szenvedett.* (4) *36 ezer dollár kártérítésre pereli az étterem tulajdonosát.*„ (EH 75. jún. 2.)

$\langle [1 \rightarrow (2 \rightarrow 3)] \leftarrow 4 \rangle$: „(1) *Villamosmegállóban érte sérülés a Tolbuchin sugárúton Komáromi Lászlóné 69 éves, Szeged, Huszár utca 5. szám alatti lakost.* (2) *Késve akart fellépni a villamosra, amikor annak ajtai már csukódtak.* (3) *Komárominé a hátsó ajtó közé szorult, s az induló villamosról a megállóba zuhant, és sérülést szenvedett.* (4) *A rendőrség eljárást indít a villamos vezetője, Péter Andrásné Kiskundorozsma, Erkel utca 1. szám alatti lakos ellen.*” (Dm. 75. máj. 31.)

A két forma különbsége azonban nem mindig ilyen tiszta. Mivel az első (mint bevezető) és a negyedik (mint befejező) mondat egyaránt elkülönül a középső két

mondat tömbjétől, az esetek többségében csak aprólékos elemzéssel lehet dönteni, hogy a bevezető, vagy pedig a befejező mondat alkot-e tömböt egymagában. A következő példa elemzésével ezt a munkát kívánjuk szemléltetni.

„(1) *Enyhült a vízhiány Szigetvárott.* (2) *A hét elején bekötött kút hozama [ugyanis] fokozatosan emelkedett, s péntekig elérte a félezer köbmétert.* (3) *Ennyivel több vizet fogyaszthat a város naponta.* (4) *Ennek ellenére az illetékesek a legszigorúbb vitzakarékosságra kéri a lakosságot Szigetvárott.*” (N 74. aug. 10.)

A három kapcsolás logikai fajtája aránylag tisztán látható. Mivel az 1. mondat előre vetett végkövetkeztetés, a folytatása magyarázó viszonytal kapcsolódik. A 3. mondat leginkább a 2.-ban közölt tény következményének tekinthető, míg a 4. kapcsolása iránt az ellentétes kötőszó szerepű kifejezés (*Ennek ellenére*) semmi kétséget sem hagy.

Annál vitathatóbb ennek az ellentétes kapcsolódásnak a terjedelmi érvénye. *Minek ellenére* kéri az illetékesek a lakosságot a legszigorúbb takarékosagra? Annak ellenére, hogy *Enyhült a vízhiány Szigetvárott* (?) Vagyis a hír első tömbje tagolódk belsőleg a 4. mondattal mint azonos szintű tömbbel szemben, azaz így: $\langle [1 \rightarrow (2 \rightarrow 3)] \neq 4 \rangle$? Vagy talán a 2—3. mondat által alkotott belső tömbbel szemben áll ellentétben a 4. mondat: $\langle 1 \rightarrow [(2 \rightarrow 3) \neq 4] \rangle$? („*A hét elején bekötött kút hozama fokozatosan emelkedett... Ennek ellenére...*”) Vagy csupán a közvetlen előzményével áll szemben a 4. mondat: $\langle 1 \rightarrow [2 \rightarrow (3 \neq 4)] \rangle$? („*Ennyivel több vizet fogyaszthat a város naponta. Ennek ellenére...*”)

A konstrukciós forma egyetlen biztosan elemezhető egysége a 2—3. mondat alkotta tömb, ugyanis az utótag utalószava (*Ennyivel*) pontosan jelzi a következő viszonyú kapcsolás érvényét, azaz a közvetlenül megelőző mondatot. Mivel a három tömbre való tagolódás egyébként is ritka lehetősége itt nem merülhet fel (ehhez túl erős a mondatok logikai kapcsolódása), az egyenlőtlenül kéttömbös konstrukció egyik változatával állunk szemben. Érveket kell tehát találnunk, hogy az első vagy a negyedik mondat alkot-e tömböt a tagolódás első szintjén: $\langle 1 \rightarrow [(2 \rightarrow 3) \neq 4] \rangle$ vagy $\langle [1 \rightarrow (2 \rightarrow 3)] \neq 4 \rangle$.

Ha az első mondat előre vetett végkövetkezményként önmagában tömb értékű, akkor a konstrukció második, kifejtő szerepű tömbje általában tőle függetlenül is életképes, miként az alábbi példa tanúsítja:

„(1) *Kazincbarcika és Leninváros több létesítménnyel gyarapodik az idén.* (2) *Leninvárosban az olefinprogram megvalósításán dolgozó építők és szerelők részére kisebb lakótelepet alakítanak ki, a külföldi szakemberek részére pedig hétemeletes vendégszállót építenek.* (3) *Az év végére elkészül az ezerháromszáz négyzetméter alapterületű új ABC-áruház is.* (4) *Kazincbarcikán az idén száznolcvan lakást és egy tizenkét tantermes iskolát építenek.*” (MN 73. jan. 16.) Ábrázolva: $\langle 1 \rightarrow [2 + 3] + 4 \rangle$.

A tömb érték mondat előző jellemzése a hír végi helyzetre is érvényes: a tömb értékű záró mondat nélkül is általában életképes a kifejtő, belsőleg tagolódk tömb:

„(1) *A dolgozók régi kívánsága teljesült az év első munkanapjaiban a szegedi Jutagyárban.* (2) *Megnyílt az új nőgyógyászati és fogászati szakrendelés.* (3) *Így a műszakok végén vagy előtt nem kell bejönni a városba, hanem a gyárban, helyben megfelelő orvosi ellátásban részesülnek.* (4) *A SZTK-val történt megállapodás értelmében a jutagyári fogászat a nyugati iparövezet munkásainak, tehát a DEFÁG, a tejüzem, a gumigyár, a házgyár, a Patyolat, a fémipari vállalat dolgozóinak is rendelkezésére áll.*” (Dm 72. jan. 5.) Ábrázolva: $\langle [1 \rightarrow (2 \rightarrow 3)] + 4 \rangle$.

Az idézett két hír tanulsága nyomán megállapíthatjuk, hogy elemzett példánk kérdéses két mondata közül az elsőt nem nélkülözheti a konstrukció. Az *Enyhült a vízhiány Szigetvárott* mondat nélkül a közvetlen folytatás elbizonytalanodnék, s

csak az utolsó mondatához érve tudná meg az olvasó, hogy *hol emelkedett a bekötött kút hozama*: vagyis a fontos információ konstrukcionálisan is hiányzik. A negyedik mondat nélkül viszont sem informatív, sem pedig konstrukcionálisan nem volna hiányos az első három mondat egysége, hiszen a 4.-ben egy másik fontos és önálló hírről van szó: „Az illetékesek a legszigorúbb víztakarékosságra kérik a lakosságot Szigetvárott”.

A 4. mondat önállósága, önálló tömb szerepe ellen mindössze egy kifogás merülhetne fel, mégpedig az, hogy az *Ennek ellenére* kifejezéssel van beépítve a konstrukcióba. Ha azonban ezt a kifogást döntőnek tekintenénk, akkor a fenti gondolatmenetet el sem kezdhettük volna. A kötőszó ugyanis, mivel nem mondatrész, nem játszik szerepet a mondat nyelvi megformálásában, informatív önállóságában; de még kapcsolódásának logikai természetében sem döntő. A 4. mondat az *Ennek ellenére* kifejezés nélkül is ellentétes viszonyban állna előzményével.

Más lenne a helyzet, ha nem csupán kötőszóval, hanem a nyelvi megformáltság útján is be lenne szerkesztve a 4. mondat, miként az alábbi hírből tapasztalhatjuk:

„(1) Új pedagógusokat fogadtak pénteken Zalaegerszegen. (2) Az ideihez hasonló nagy számban még egyetlen évben sem vállaltak állást a pedagógusok a megyében. (3) Összesen [ugyanis] 84 új nevelő tett esküt. (4) Munkába állásuk ellenére továbbra is szükség lesz nyugdíjas és képzés nélküli pedagógusok foglalkoztatására.” (N 74. aug. 24.) Ábrázolva: $\langle 1 + [(2 \rightarrow 3) \neq 4] \rangle$.

Kétségtelen, hogy a 4. mondat megszorítja, korlátozza az első mondat jelentésének érvényét, de semmiképpen sem olyan mértékben, hogy kikezdhethné annak tételmondat szerepét. A 4. mondat belső megszerkesztettsége (Munkába állásuk) egyértelműen jelzi a logikai kapcsolat terjedelmi érvényét: $\langle [2 \rightarrow 3] \neq 4 \rangle$, az ellentétes viszony tehát ebben a konstrukcióban a második fő tömb alkapszolásaként kapott szerepet. A következő példa viszont ugyanazt a formát képviseli, mint az elemzésünk középpontjában álló hír. Jól látható rajta, hogy az első tömb más természetű logikai építkezése ellenére is önálló tömb értékű az ellentéttel záró negyedik mondat:

„(1) Kéthetes késéssel értek be a növényi kultúrák. (2) A lemaradás különösen a paprikára és a paradicsomra jellemző. (3) Eddig [ugyanis] csupán ezer vagonnyi paradicsomot dolgoztak fel. (4) A következő napokban [azonban] várhatóan meggyorsul majd a felhozatal, és minden konzervgyárban indíthatják a gépsorokat.” (N 74. aug. 17.) Ábrázolva: $\langle [1 + (2 \rightarrow 3)] \neq 4 \rangle$.

A fentiek alapján tehát a $\langle [1 \rightarrow (2 \leftarrow 3)] \neq 4 \rangle$ -féle konstrukciós formát ismerhetjük fel elemzett hírünkben, ahol a magyarázó, a következtető és az ellentétes kapcsolások közül a legutóbbi bizonyult főkapcsolásnak, míg a magyarázó a tagolódás második, a következő viszony pedig a tagolódás harmadik szintjén helyezkedik el: $\langle [1 \rightarrow (2 \leftarrow 3)] \neq 4 \rangle$.

2. Az előző pontban azt a két konstrukciós formát vizsgáltuk meg közelebbről, amelyben a bevezetés—tárgyalás—befejezés hármassága uralkodik. E formák két fő része közti kölcsönös sorrendi cserével keletkezik az alábbi két változat:

a) $\langle 1 - [(2 \rightarrow 3) - 4] \rangle$

$\langle [(1 \rightarrow 2) - 3] - 4 \rangle$. Például: „(1) A Mariner—10. amerikai műhold fedélzetén újabb hiba támadt. (2) [Ugyanis] A Merkúr-bolygót vizsgáló állomás fényképfelvételeit rögzítő magnókészülék elromlott. (3) Ennek ellenére továbbra is lehetséges a felvételek továbbítása a földi központba. (4) A Mariner a jövő hónapban repül el másodszor a bolygó közelében, és ez alkalommal 500 felvételt készít.” (N 74. aug. 25.) Ábrázolva: $\langle [(1 \rightarrow 2) \neq 3] + 4 \rangle$.

b) $\langle [1 - (2 \rightarrow 3)] - 4 \rangle$

(1—[2—(3—4)]). Például: „(1) A Dnyeprodzerzsinszki Vagongyár megkezdte az emeletés — gépkocsik szállítására szolgáló — vagonok gyártását. (2) A felmérés során [ugyanis] megállapították, hogy az új személygépkocsik kétharmadát vasúton kell az értékesítés helyére szállítani. (3) A jelenlegi négytengelyes platokocsikon [azonban] mindössze három gépkocsi fér el, és ez a teherbírásnak mindössze egytizedét veszi igénybe. (4) A gazdaságos szállításért [ezért] olyan emeletes platokocsit terveztek, amely alaptereiben nem különbözik a jelenlegiektől, mégis 17 gépkocsi szállítható rajta.” (Dm 72. dec. 24.) Ábrázolva: (1—[2≠(3+4)]).

3. A három- és a négymondatos konstrukciós formák összehasonlításakor az a benyomásunk támadhat, hogy a hárommondatos forma önálló egységként épül be a négymondatosba, pl.:

hárommondatos: [1—(2—3)]

négymondatos: [(1—(2—3))—4]. Ez több esetben valóban így értelmezhető, de mennyiségnek, bekezdéshosszúságnak új minőségi lehetősége is van, azaz olyan belső tömbformát is kialakíthat, amilyen a hárommondatosak között nem lehetséges. A jól szerkesztett hárommondatos bekezdés ugyanis nem tagolódhat három tömbre, nincs tehát [1—2—3]-féle forma, mégpedig azért nincs, mert az első vagy a harmadik mondatnál szemben a másik kettő mindig szorosabb kapcsolatba lép: [1—(2—3)], [(1—2)—3]. A négymondatos terjedelem azonban lehetővé teszi három mondat azonos szerepű elhelyezkedését: [1—(2—3—4)]. Például:

„(1) A Farkasréti temetőben hétfőn délután nagy részvétellel kísérték utolsó útjára L. D. főmérnököt, a Nehézipari Minisztérium műszaki és gazdasági tanácsadóját, aki a hazai alumíniumipar fejlesztésében szerzett nagy érdemeket. (2) A minisztérium nevében dr. L. T., a beruházási főosztály vezetője búcsúztatta az elhunytat. (3) Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület nevében M. J., az egyesület főtitkára búcsúzott el bányászköszöntéssel az egykori főtitkártól. (4) A soproni, egykori evangélikus középiskola volt iskolatársai és barátai képviseletében R. O., az Akadémiai Kiadó szerkesztője vett búcsút L. D.-től.” (MN 72. dec. 3.) Ábrázolva: [1+(2+3+4)].

A II. tömb azonos szerepű mondategységekre tagolódik, mindhárom azonos módon kapcsolódik az I. tömböt képviselő tételmondatához. Ez a konstrukciós forma lényege, amelyet tanúlsággént is megfogalmazhatunk. Eszerint tagolódhat három vagy több részre is valamely konstrukciós forma, ha a részek valami rajtuk kívülihez azonos módon kapcsolódnak. A közös viszonyulási pont legtöbbször a tételmondat, de nem okvetlenül az: lehet például az újsághír kiemelt címe is. Ez azonban már a cím konstrukcionális szerepe, amellyel külön munkában szeretnénk foglalkozni.

4. A négymondatos újsághírek elkülönülő csoportját alkotja az egyenlően kéttömbös forma: [(1—2)—(3—4)]. Ez a kevésbé epikus, jobbra fejtegető-leíró témák belső tagolódásával keletkezik.

„(1) Egészen rendkívüli fa él Indiában. (2) [Ugyanis] Ha valaki hozzáér, áramütést érez. (3) A fa „elektromos potenciálja” a nap folyamán többször is változik. (4) A legmagasabb feszültséget [ugyanis] a déli órákban, a legalacsonyabbat pedig éjjel körül észlelik.” (MN 72. dec. 24.) Ábrázolva: [(1→2)+(3→4)]. (Vö. a 3. sz. melléklettel!)

5. Az ötmondatos újsághírek konstrukciós formái.

Az ötmondatos hírek belső tagolódásában két tendenciát ismerhetünk fel. Az egyik folytatja a három- és a négymondatosak építkezési módját:

$$\begin{aligned} & [1 - (2 - 3)] \\ & \langle [1 - (2 - 3)] - 4 \rangle \\ & \{ [1 - (2 - 3)] - 4 \} - 5 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & [1 - (2 - 3)] \\ & \langle 1 - [2 - (3 - 4)] \rangle \\ & \{ 1 - \langle 2 - [3 - (4 - 5)] \rangle \} \end{aligned}$$

A konstrukció akkor tagolódik a fenti módon, ha öt mondata közül az első, negyedik és ötödik „autoszemantikus”, azaz ha a szokásosnál önállóbb. A hír tematikai egysége azonban már az ötödik mondat önállóságát (beépítetlenségét) is nehezen tűri el, ezért egy hatodik mondat már nem kapcsolódhatna hasonló módon a konstrukcióhoz; vagyis az alábbi hatmondatos forma csupán elméleti lehetőség.

Ezt igazolja az ötmondatos hírek másik fő tagolódási módja, amelyben a bevezető vagy a befejező mondat magához vonzza az előtte (utána) levőt, s az alábbi formát hozza létre:

$$\{ \langle [1 - (2 - 3)] - 4 \rangle - 5 \} - 6.$$

Az öt mondat ténye, azaz a konstrukció terjedelmének növekedése két tanulságot is nyújt. Az egyik aláhúzza eddigi tapasztalatainkat, miszerint a bekezdés általában és természetesen két részre tagolódik; s a közlés terjedelmétől függően tagolódik mindkét vagy egyik része szintén két részre, majd további (és további) két részre tovább.

A másik tanulság itt bukkan fel először, s a későbbiek erősítik meg. A mondat fölötti szövegegység optimális terjedelme az egyenlőtlenül altömbösödő három mondat: $[1 - (2 - 3)]$, $[(1 - 2) - 3]$. Elég gyakran felveszi még a negyedik mondatot is, pl. $\langle [1 - (2 - 3)] - 4 \rangle$, de már csak ritkán és nehézkesen az ötödiket: $[1 - (2 - 3)] - 4 - 5$, ehelyett természetesebben tagolódik optimális terjedelmi határán: pl. $\langle [1 - (2 - 3)] - [4 - 5] \rangle$.

Ugyanakkor ez a mondathosszúsági csoport hívja fel figyelmünket arra, hogy a két fő részre való tagolódás elsősorban az újsághíre jellemző, s a relatív bekezdések felépítésében az itteninél jobban érvényesülhet a klasszikus három fő rész.

$$\begin{aligned} & \langle [1 - 2] - [3 - (4 - 5)] \rangle \\ & \langle [1 - 2] - [(3 - 4) - 5] \rangle \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \langle [1 - (2 - 3)] - [4 - 5] \rangle \\ & \langle [1 - 2] - 3 \rangle - [4 - 5] \end{aligned}$$

JEGYZET

¹ E cikk folytatása az alábbi két közleménynek: Kétmondatos hírek tematikai és logikai jellemzői. A Szegedi Tanárképző Főisk. Tud. Közl. 1975. I:83—91; A hárommondatos újsághírek konstrukciós formái. A Szegedi Tanárképző Főisk. Tud. Közl. 1976. I.

1. sz. melléklet: A tematikai csoportok és a kapcsolásfajták összefüggése kétmondatos bekezdésekben (2397 db újsághír alapján):

Korpusz	Közéleti hírek						Rendőrségi-bírószági				
	Kp.	Bp.	Gd.	Kt.	Egy.	Össz.	Bal.	Kb.	Bún.	Össz.	Mö.

Kapcsolatos viszony

M ₁	109	64	98	86	25	382	3	7	9	19	401
M ₂	80	67	91	81	64	383	6	6	7	19	382
N	105	103	144	183	40	578	10	5	6	21	599
Dm	21	49	110	171	65	416	3	3	3	9	425
Össz.	315	283	446	521	194	1759	22	21	25	68	1827
%						73,4%				2,8%	76,2%

Következtető viszony

M ₁											
M ₂	6	7	9	3	2	27	15	55	7	77	104
N	4	7	5	4	12	32	11	45	9	65	197
Dm	3	5	7	—	15	30	11	66	6	83	113
Össz.	2	4	7	7	3	23	3	12	8	23	46
%	15	23	28	14	32	112	40	178	30	248	360
						4,7%				10,4%	15,1%

Magyarázó viszony

M ₁	4	3	7	2	7	23	6	8	14	28	51
M ₂	7	3	5	8	6	29	10	2	11	23	52
N	6	2	7	7	8	30	3	3	—	6	36
Dm	4	5	3	9	6	27	—	—	4	4	31
Össz.	21	13	22	26	27	109	19	13	29	61	170
%						4,6%				2,5%	7,1%

Ellentétes viszony

M ₁	1	—	2	1	1	5	3	1	2	6	11
M ₂	2	—	—	—	—	2	—	1	3	4	6
N	1	—	4	1	7	13	4	1	1	6	19
Dm	—	—	1	1	—	2	1	—	1	2	4
Össz.	4	—	7	3	8	22	8	3	7	18	40
%						0,9				0,7%	1,6%
Mössz.	355	319	503	564	261	2002	89	215	91	395	2397
%						83,5				16,5	100

2. sz. melléklet
A hárommondatos bekezdéskonstrukciók rendszere. 1. rész

	Közeleti hírek										Rendőrségi-bírósági hírek								Köz. + Rend.		Köz. + Rend.	
	Gazd.		Külp.		Belp.		Kult.		Össz.		Bal.		Kbal.		Bün.		Össz.		Össz.		A + K	
	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	Összesen	
[1+(2+3)]	42	44	32	30	28	26	76	120	178	220	5	1	—	—	3	1	8	2	186	222	408	26,8%
[1+(2≠3)]	3	—	—	—	—	—	—	1	3	1	—	—	—	1	—	—	—	1	3	2	5	0,3%
[1+(2→3)]	6	5	1	1	1	1	5	1	13	8	—	—	—	—	—	—	—	13	8	21	1,4%	
[1+(2←3)]	—	1	—	1	—	1	—	1	—	4	—	—	—	—	1	—	—	1	—	5	5	0,3%
[1≠(2≠3)]	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2	0,2%
[1≠(2→3)]	—	1	1	—	2	1	1	1	4	3	4	1	—	4	—	8	1	12	4	16	4	1,1%
[1≠(2←3)]	1	1	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	1	—	—	1	—	2	2	4	4	0,3%
[1≠(2↔3)]	—	—	2	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	1	—	1	2	2	4	4	0,3%
[1↔(2→3)]	3	1	4	—	—	—	3	4	10	5	1	—	—	1	—	2	—	12	5	17	5	1,1%
[1↔(2↔3)]	54	30	9	4	6	11	50	46	119	91	11	—	3	1	11	3	25	4	144	95	239	15,7%
[1↔(2≠3)]	—	1	4	1	1	—	2	2	7	4	—	—	—	3	—	3	—	10	4	14	4	0,9%
[1↔(2→3)]	12	5	4	—	3	1	9	8	28	14	1	—	3	1	10	7	14	8	42	22	64	4,2%
[1↔(2←3)]	19	16	11	2	19	9	37	25	86	52	6	6	21	19	7	2	34	27	120	79	199	13,0%
[1↔(2↔3)]	3	1	—	—	2	—	2	—	7	1	1	—	3	—	1	—	5	—	12	1	13	0,8%
[1↔(2→3)]	3	2	—	—	—	1	2	—	7	3	2	—	2	1	5	—	9	1	16	4	20	1,3%
[1↔(2←3)]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	146	108	70	39	62	51	188	211	466	409	32	8	33	23	45	15	110	46	576	455	1031	67,7%

3. sz. melléklet
A hárommondatos bekezdéskonstrukciók rendszere. 2. rész

	Közéleti hírek										Rendőrségi-bírósági hírek								Köz. + Rend.		Köz. + Rend. A + K	
	Gazd.		Külp.		Belp.		Kult.		Össz.		Bal.		Kbal.		Bün.		Össz.		Össz.		Összesen	%
	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K				
[(1+2)+3]	17	13	7	8	7	5	20	27	51	53	1	—	—	—	1	—	2	—	53	53	106	7,0%
[(1×2)+3]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
[(1+2)+3]	5	4	7	2	—	1	5	7	14	17	1	1	1	—	4	1	6	2	23	16	39	2,5%
[(1+2)+3]	6	5	4	4	—	—	8	6	18	15	3	1	4	2	2	3	9	6	27	21	48	3,2%
[(1+2)×3]	—	2	—	—	—	1	—	3	—	6	—	—	—	—	1	—	—	1	—	7	7	0,5%
[(1+2)×3]	1	—	1	—	—	—	3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	0,3%
[(1+2)×3]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	0,1%
[(1×2)×3]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
[(1+2)+3]	3	3	1	—	1	—	4	2	9	5	2	1	2	—	1	1	5	2	14	7	21	1,3%
[(1+2)+3]	1	1	2	—	—	2	1	1	4	4	—	—	1	—	—	—	1	—	5	4	9	0,6%
[(1+2)+3]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
[(1×2)+3]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
[(1+2)+3]	7	3	1	—	2	2	1	2	11	7	4	3	56	35	15	3	75	41	86	48	134	8,8%
[(1+2)+3]	9	8	2	—	2	2	6	7	19	17	4	—	4	4	8	4	16	8	35	25	60	3,9%
[(1+2)+3]	8	6	3	1	3	1	5	5	19	13	1	—	5	1	7	4	13	5	32	18	50	3,3%
[(1×2)+3]	1	3	1	—	—	—	1	—	3	3	—	1	—	—	2	—	2	1	5	4	9	0,6%
Összesen:	58	48	29	15	15	14	54	60	156	137	18	7	73	43	40	18	131	68	287	205	492	32,3%

4 sz. melléklet
 A négymondatos bekezdéskonstruációk rendszere

	Közéleti			Rendőrségi			K. + R.		Összesen:	
	A	K	Ö	A	K	Ö	A	K		
{[1-(2-3)]+4}	32	31	63	2	4	6	34	35	69	11,8%
{[1-(2-3)]+4}	—	2	2	9	7	16	9	9	18	3,05%
{[1-(2-3)]≠4}	2	—	2	—	4	4	2	4	6	1,0%
{[1-(2-3)]-4}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	34	33	67	11	15	26	45	48	93	15,85%
{1+[(2-3)-4]}	34	36	70	3	2	5	37	38	75	12,78%
{1+[(2-3)-4]}	11	23	34	5	3	8	16	26	42	7,16%
{1+[(2-3)-4]}	3	6	9	2	2	4	5	8	13	2,21%
{1≠[(2-3)-4]}	1	1	2	—	2	2	1	3	4	0,68%
	49	66	115	10	9	19	59	75	134	22,83%
{[(1-2)-3]+4}	30	10	40	1	2	3	31	12	43	7,33%
{[(1-2)-3]+4}	1	2	3	2	10	12	3	12	15	2,56%
{[(1-2)-3]-4}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{[(1-2)-3]≠4}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	31	12	43	3	12	15	34	24	58	9,89%
{1+[2-(3×4)]}	19	26	45	2	1	3	21	27	48	8,18%
{1+[2-(3-4)]}	16	14	30	5	2	7	21	16	37	6,30%
{1+[2-(3-4)]}	5	3	8	1	2	3	6	5	11	1,87%
{1≠[2-(3-4)]}	2	—	2	—	—	—	2	—	2	0,34%
	42	43	85	8	5	13	50	48	98	16,69%
{[(1-2)+(3-4)]}	72	69	141	4	8	12	76	77	153	26,06%
{[(1-2)+(3-4)]}	10	6	16	2	2	4	12	8	20	3,41%
{[(1-2)≠(3-4)]}	3	2	5	3	—	3	6	2	8	1,36%
{[(1-2)→(3-4)]}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	85	77	162	9	10	19	94	87	181	30,83%
{1+(2+3+4)}	11	12	23	—	—	—	11	12	23	3,91%
Összesen:	252	243	495	41	51	92	293	294	587	100,00%

5. sz. melléklet
Az ötmondatos beszédkonstrukciók rendszere

	Közéleti			Rendőrség			K. + R.		Összesen	
	A	K	Ö	A	K	Ö	A	K		
{1+[(2-3)- -(4-5)]}	9	11	20	1	—	1	10	11	21	10,88%
{1→[(2-3)- -(4-5)]}	2	2	4	3	6	9	5	8	13	6,73
{1←[(2-3)- -(4-5)]}	—	1	—	—	—	—	—	1	1	0,51
{1≠[(2-3)- -(4-5)]}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	11	14	25	4	6	10	15	20	35	18,13
{[(1-2)- -(3-4)]+5}	3	5	8	—	—	—	3	5	8	4,14
{[(1-2)- -(3-4)]→5}	—	—	—	2	3	5	2	3	5	2,59
{[(1-2)- -(3-4)]→5}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{[(1-2)- -(3-4)]≠5}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	3	5	8	2	3	5	5	8	13	6,74
{[1-2]+ +[3-4-5]}	4	16	20	2	3	5	6	19	25	12,95
{[1-2]→ -[3-4-5]}	6	2	8	1	2	3	7	4	11	5,69
{[1-2]← -[3-4×5]}	—	—	—	1	—	1	1	—	1	0,51
{[1-2]≠ ≠[3-4-5]}	—	1	1	—	—	—	—	1	1	0,51
	10	19	29	4	5	9	14	24	38	19,69
{[1-2-3]+ +[4-5]}	10	5	15	2	4	6	12	9	21	10,88
{[1-2-3]← -[4-5]}	1	1	2	1	5	6	2	6	8	4,14
{[1-2-3]≠ ≠[4-5]}	1	—	1	—	—	—	1	—	1	0,51
{[1-2-3]→ →[4-5]}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	12	6	18	3	9	12	15	15	30	15,55
{1+[(2-3- -4)-5]}	7	12	19	—	3	3	7	15	22	11,39
{1←[(2-3- -4)-5]}	2	1	3	1	5	5	3	6	9	4,66
{1→[(2-3- -4)-5]}	1	—	1	—	—	—	1	—	1	0,51
{1≠[(2-3- -4)-5]}	—	1	1	—	—	—	—	1	1	0,51
	10	14	24	1	8	9	11	22	33	17,10
{1+(2- -[3-4-5])}	7	7	14	2	1	3	9	8	17	8,80
{1→(2- -[3-4-5])}	1	1	2	3	3	6	4	4	8	4,14

	Közéleti			Rendőrség			K + R		Összesen	
	A	K	Ö	A	K	Ö	A	K	db	%
{1+(2- -3-4-5))}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{1≠(2- -[3-4-5])}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8	8	16	5	4	9	13	12	25	12,95
{(1+[2-3- -4)]-5}	7	7	14	—	—	—	7	7	14	7,25
{(1-[2-3- -4)]-5}	—	—	—	2	3	5	2	3	5	2,59
{(1→[2-3- -4)]-5}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{(1≠[2-3- -4)]-5}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	7	7	14	2	3	5	9	10	19	9,84
Összesen:	61	73	134	21	38	59	82	111	193	100,00

КОНСТРУКЦИОННЫЕ ФОРМЫ ГАЗЕТНЫХ ЗАМЕТОК В 4 И 5 ПРЕДЛОЖЕНИЯХ

И. Бекеш

Данная работа часть научной статьи «Конструкционные формы абзаца объёмом речевого произведения», первые части которой появились в томах Учёных Записок Института за 1975 и 1976 гг.

Основная особенность конструкции в четырёх предложениях заключается в том, что тройное расчленение осуществляется при помощи более сильной двойной главной части. Одна главная часть получит роль введения или выделенную роль заключения, а другая часть расчленяясь сама в себе, создаёт части, которые с точки зрения конструкции уже не необходимы, а только возможны.

Конструкция в пяти предложениях обращает внимание на то, что в структуре релятивных (встроенных) абзацев больше может выступить классическое расчленение на три части чем у этих.

DIE KONSTRUKTIONSFORMEN DER AUS VIER UND FÜNF SÄTZEN BESTEHENDEN ZEITUNGSNACHRICHTEN

Imre Békési

Der vorliegende Artikel ist ein Teil der Studie „Die Konstruktionsformen der Rede-Wert besitzenden Absätze“, deren Vorläufer in den Jahrgängen 1975 und 1976 dieser Herausgabe erschienen sind.

Die grundlegende Besonderheit der viersätzigen Konstruktion ist, dass die Dreigliederung unter Vermittlung des intensiveren doppelten Hauptteiles geltbar wird. Der eine der beiden Hauptanteile erhält die betonte Rolle der Einleitung oder des Schlusses, während der andere Teil — in sich selbst gegliedert — die von konstruktionellem Gesichtspunkt schon nicht mehr erforderlichen, sondern nur möglichen Teile hervorbringt.

Die Fünf-Sätze-Konstruktion macht darauf aufmerksam, dass im Gefüge der relativen (eingebauten) Absätze statt dieser die klassische Gliederung mit drei Hauptteilen besser zur Geltung kommen kann.